

A termelői szerveződések akadályfutása

A termelői összefogás erősítésére, a közös beszerzés és értékesítés ösztönzésére hosszú ideje kiemelt feladatként tekintenek a mindenkori döntéshozók. Ezeket a célokat az Európai Unió is kiemelten fontosnak tartja, így a 2014-2020-as időszak Közös Agrárpolitikájának is sarkalatos eleme a termelői szerveződések támogatása. Ezért érthetetlen, hogy miért alakították át úgy a hazai szabályozási környezetet, hogy sokkal inkább akadályozza ezek működését, ahelyett, hogy segítené a megerősödésüket. A termelői csoportok helyzetéről Oláh Endrével, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének tanácsosával beszélgettünk.

A kedvezőtlen szabályozás következtében 20 százalékkal csökkent tavaly a termelői csoportok száma, így jelenleg csak 200 ilyen szervezet működik. A hazai termelői szerveződések keresztlül értékesített mezőgazdasági termékek aránya rendkívül alacsony: a zöldség-gyümölcs ágazatban például mindössze 16 százalék.

A visszaesés okai

A termelői szervezetek számának csökkenése szoros összefüggésben van azzal, hogy a befizetési kötelezettségek drámaian nőttek az elmúlt egy-két évben, így fenntartásuk sok esetben meghaladja a tagok lehetőségeit. Gazdasági tevékenységük során a termelői csoportoknak biztosítaniuk kell tagjaiknak a nonprofit jelleg érvényesülését, mégis ugyanazok az általános szabályok vonatkoznak rájuk – például az adózásban –, mint a profitorientált kereskedőcégekre. Ez komoly teher számukra.

A termelői összefogásokat leginkább sújtó rendelkezés az iparüzési adó számítási módjának megváltoztatása. A termelői csoportok az elmúlt években a felvásárolt és továbbértékesített áruk értékét (ELABÉ) levonhatták a mérleg szerinti nettó árbevételükből, így az iparüzési adófizetési kötelezettségük méltányolható szinten maradt. Ezzel

szemben jelenleg, meghatározott érték felett, már az ELABÉ egy része is adóalapnak minősül a termelői csoportok számára. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a nagyobb termelői összefogások iparüzési adófizetési kötelezettsége sok esetben több tízszeresére nőtt. Ez a változás, a csoport méretétől függően, 5-10 millió forintos pluszkiadást jelent, amit jellemzően csökkenő forrásaikból a termelői szervezetek képtelenek kigazdálkodni.

A termelői csoportok létrehozásának az volt az alapvető célja, hogy nőjön a termelők piaci érdekérvényesítő képessége és hogy az önkéntes alapon szerveződő együttműködések révén javuljanak a közös beszerzési és értékesítési lehetőségeik. A helyi adók fizetési kötelezettségének általános kiterjesztése ellehetetleníti e célok elérését. A MOSZ a Nemzetgazdasági és a Vidékfejlesztési Minisztériumnál is kezdeményezte a szabályok megváltoztatását annak érdekében, hogy a termelői összefogásokat megkülönböztessék a profitorientált vállalkozásoktól és a kereskedelmi láncoktól. Mind ez idáig érdemi lépés nem történt.

További közterhek

Ugyancsak indokolatlan terhet jelent, hogy a termelői szerveződések többnyire maximális összegű, 1 millió forintos kama-

rai tagdíj fizetésére kötelezettek. Ez azért érthetetlen, mert a TCS-k árbevételeiben szerepel a tagok tevékenységének bevétele is, vagyis egyazon árbevétel után kétszer kell tagdíjat fizetni. Az elfogadhatatlan helyzet feloldására a szövetség már tett javaslatot. A közterhek sorát gyarapítja az élelmiszerlánc-felügyeleti díj fizetési kötelezettsége is, amely nagyobb árbevételű – több termelőt tömörítő – termelői szerveződések esetében szintén több millió forintos kiadást jelent. E díj megfizetése kapcsán ugyanakkor legalább arra van lehetőség, hogy a termelői szerveződésen keresztül történő értékesítés esetén a szerveződés átvállalja az értékesített termékre fizetendő díj befizetését a tagjaitól, így elkerülhető a kettős díjfizetés.

A jelzett problémákon túl egyéb tényezők is nehezítik a termelői szerveződések működését, például a tranzakciós adó, az e-útdíj stb. Ráadásul a beszerző és értékesítő szövetkezetek eddig jól működő, a tagok számára hasznos hajtó tevékenységi köre is szűkülhet az előírások szigorodása miatt. Például a növényvédő szer közvetítésével foglalkozó BÉSZ-ek is forgalmazónak minősülnének, és emiatt a sokkal komplexebb tevékenységet végző növényvédőszer-nagykereskedőkre vonatkozó előírásoknak kellene megfelelniük. Pedig ezeknek a szervezeteknek nincs is fizikai kapcsolata a szerekkel, kizárólag tagjaik beszerzését teszik könnyebbé és olcsóbbá.

Nehézséget okoz az új polgári törvénykönyv azon előírása is, amely kimondja, hogy szövetkezetek esetén a nem természetes tagok száma nem haladhatja meg a taglétszám 20 százalékát. Igaz, hogy a szövetkezeti formában működő tagok számát nem kell figyelembe venni ennek kiszámításakor, de vannak olyan ágazatok, ahol ez az arány – a termelési struktúra átrendeződése miatt – nem vagy alig tartható. Arra kötelezi a valóban jelentős termelői összefogást képviselő termelői csoportokat, hogy ne a további növekedésre törekedjenek, hanem hogy tagjaik egy részétől elbúcsúzzanak.

Kontraprodukción

A termelői szerveződések első sorban a kisebb termelőknek jelentenek hatékony segítséget, mert az integrációnak része például az inputanyagok beszerzése, a szakmai tanácsadás, az információáramlás megszervezése, a termelői tevékenység előfinanszírozása és az értékesítés. A mezőgazdaságban összefogott termelők együttműködésének megőrzése, fejlesztése állami érdek, ezért a hazai szabályozás feltételeit – különösen az iparüzési adó számítási módját – minél előbb módosítani kell, hogy összhangba kerüljenek az uniós célkitűzésekkel, minél több termelő számára vonzóvá téve az összefogással járó előnyök kihasználását. Most az a paradox helyzet állt elő, hogy miközben egyik oldalról európai uniós forrásokból támogatja az állam a termelői csoportok működését, a másik oldalon e támogatás jelentős hányadát elvonja a szervezetektől. Ha a termelők nem tudják tovább működtetni ezeket a szervezeteket, akkor az eddig kifizetett támogatási pénzek felhasználásának az értelme is megkérdőjeleződik. Ez pedig alighanem kontraproduktív tevékenységnek minősíthető.

H. GY.